

Datum 2023-10-18

Ärendenummer SLK-2023-00653

Justitiedepartementet

Ju.remissvar@regeringskansliet.seJu.L4@regeringskansliet.se

Diarienummer Ju2023/01567

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Justitiedepartementet - Promemorian Vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser

Göteborgs Stad ställer sig delvis positiv till förslaget ur ett kommunalt perspektiv. Det finns behov av ytterligare verktyg och insatser för att stävja den organiserade brottsligheten och staden välkomnar därför de initiativ som undersöker hur sådana verktyg skulle kunna utformas. Förslaget berör ett komplext område som inbegriper flera svåra bedömningar.

Inskränkningar i medborgerliga fri- och rättigheter

Förslaget om ett förbud för enskilda att vistas på vissa platser där allmänheten har rätt att röra sig innebär en begränsning av vissa medborgerliga fri- och rättigheter. För att en sådan begränsning ska anses acceptabel måste den ha ett godtagbart intresse och stå i proportion till det ändamål som begränsningen ska tillgodose. Utredningen gör bedömningen att förslaget om möjlighet att utfärda vistelseförbud för enskilda med koppling till kriminella nätverk har ett sådant godtagbart intresse som krävs för att en begränsning av de individuella fri- och rättigheterna ska vara acceptabel. Göteborgs Stad delar utredningens bedömning i denna del.

En ny reglering om vistelseförbud måste också anses vara nödvändig och proportionerlig i förhållande till syftet med den. Frågan är om en ny reglering om vistelseförbud utan konkret brottsmisstanke, baserad på risken för att brott eller brottslig verksamhet kan komma att utövas av kriminella nätverk på en viss plats, är en proportionerlig åtgärd.

Övervägandena om hur intresset av brottsbekämpning respektive enskildas intresse av att utöva sina fri- och rättigheter bör balanseras, kräver en analys av den nytta som nya möjligheter att utfärda vistelseförbud kan förväntas medföra. Dessutom behöver det förväntade intrånget i den enskildes fri- och rättigheter analyseras, innan en avvägning görs.

Av utredningen framgår att antalet meddelade förbud förväntas bli relativt få. Vistelseförbud bedöms av utredningen ändå bli en verksam åtgärd i situationer då konfliktnivån mellan olika kriminella grupperingar i ett visst område intensifierats och behöver kylas ned, för att undvika risk för användning av våld i det offentliga rummet. Vistelseförbud bedöms också bli en verksam åtgärd i situationer då en kriminell gruppering tagit kontroll över ett område på ett sätt som skapar otrygghet samtidigt som de personer som främjar brottsligheten är väl kända. Utredningen pekar också på att de åtgärder som liknar det vistelseförbud som nu övervägs och som har prövats, uppges ha haft avsedd effekt. Exempel på en sådan åtgärd är den utökade möjligheten att meddela föreskrifter om vistelseort inom ramen för påföljdssystemet och tillträdesförbudslagstiftningen.

Utredningen bedömer att förslaget förväntas leda till ökad trygghet för allmänheten men även för den person som får vistelseförbud. Vistelseförbud bedöms också bidra till att försvåra nyrekryteringen av unga till kriminella nätverk. Förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet i berörda områden förväntas också bli bättre.

I dialogen med stadens verksamheter har olika synpunkter på lagförslagets sannolika effekt framkommit. Å ena sidan framhålls att lagstiftningen kan ge en ökad trygghetskänsla hos allmänheten genom att ett vistelseförbud kan resultera i att personer som manifesterar sitt våldskapital och därmed skapar otrygghet, till exempel genom att bära skyddsvästar, inte längre befinner sig i det offentliga rummet. Å andra sidan finns en tveksamhet om allmänheten kommer att märka att kriminella individer med våldskapital har fått ett förbud att vistas på en specifik plats. Det finns också tveksamheter kring om personer som potentiellt skulle omfattas av den föreslagna lagstiftningen baserat på misstankar om mycket allvarliga brott faktiskt kommer att följa ett eventuellt vistelseförbud. Förslaget kan ha en viss effekt på förekomsten av brott och ordningsstörningar lokalt inom det område ett förbud avser då förbudet kan få till följd att kriminella individer flyttas eller flyttar sig från platsen. Eftersom de aktuella individerna sannolikt kommer att förflytta sig till en annan plats riskerar den positiva effekt som kan uppstå inom ett område, att motsvaras av en negativ effekt inom ett annat område. Utifrån ovanstående anser Göteborgs Stad att det inte är möjligt att bedöma om förslagen får avsedd effekt.

Av promemorian framgår att ett vistelseförbud inte ska hindra förbudspersonen från att röra sig fritt på andra platser än allmänna platser, skolgårdar och motsvarande områden utomhus vid förskolor och fritidshem, och i fordon på allmän plats inom förbudsområdet. Förbudet ska utformas med vissa begränsningar och undantag som möjliggör för personen att röra sig mellan sitt hem och skolan eller till vissa andra platser för aktiviteter. Göteborgs Stad bedömer att dessa undantag är nödvändiga för att vistelseförbudet ska bedömas som rimligt och proportionerligt i förhållande

till de mänskliga fri- och rättigheterna. I synnerhet gäller detta i de fall begränsningen kommer att röra barn och ungdomar.

Göteborgs Stad gör bedömningen att ett vistelseförbud kan ha såväl positiva som negativa effekter på barns möjlighet att tillgodogöra sig sina rättigheter enligt barnkonventionen. Detta gäller såväl det enskilda barnet som är föremål för förbudet, som andra enskilda barn i dennes närhet som till exempel syskon och kamrater, men också den större gruppen barn som bor eller vistas i det aktuella området. Vistelseförbud kan vara en åtgärd som staten kan nyttja för att genomföra eller säkerställa barns rättigheter. Om åtgärden får till effekt att miljön blir lugnare och tryggare får det en positiv effekt för de barn som vistas i ett det aktuella området. Att förebygga och förhindra att barn utsätts för brott är att säkerställa barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6 barnkonventionen).

När ett vistelseförbud berör ett barn måste det säkerställas att barnkonventionens principer om bland annat barnens bästa och rätt till liv, överlevnad och utveckling beaktas i möjligaste mån. Att begränsa ett barns möjligheter att vistas på vissa platser kan försvåra barnets möjligheter att delta i positiva sammanhang som fritidsaktiviteter eller att upprätthålla goda kamratrelationer, vilket kan verka negativt på barnets utveckling (artikel 31 respektive 6 barnkonventionen). Av promemorian framgår att begränsningar av förbudet ska kunna göras för att den som omfattas av förbudet ska kunna gå i skolan eller delta i en fritidsaktivitet. Det är angeläget att förbudet inte får en alltför negativ påverkan på möjligheten att upprätthålla eller skapa positiva kontakter och aktiviteter. I de fall ett vistelseförbud rör ett barn anser Göteborgs Stad det vara viktigt att ärendet handläggs av en ungdomsåklagare.

Ytterligare åtgärder för att stävja de kriminella nätverken behövs

Det är viktigt att framhålla att nya möjligheter att besluta om vistelseförbud enbart skulle utgöra ett verktyg bland flera för att minska de kriminella nätverkens inflytande och öka tryggheten i samhället. För att den föreslagna lagstiftningen ska få en effekt på ett område krävs att polis, socialtjänst och andra aktörer går in med flera insatser för att motverka och förebygga att ungdomar i riskzonen för gängkriminalitet rekryteras av gängen. Ett beslut om vistelseförbud för vissa individer kan ge bättre förutsättningar för ett sådant arbete.

En effektiv uppföljning av ett meddelat förbud krävs

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att för att en ny reglering om vistelseförbud inte endast ska fylla en symbolisk funktion krävs att åtgärden följs upp med tillgängliga polisiära resurser som säkerställer att regleringen blir effektiv. Efterlevnaden av meddelade förbud kan också kontrolleras genom möjligheter till elektronisk övervakning eller säkerställas genom ökad kamerabevakning. Polisens arbetsmetoder och samverkan med andra aktörer om tryggheten i det offentliga rummet får också central betydelse för

boende och lokala företagares syn på åtgärderna som legitima, vilket är ytterligare en förutsättning för att de önskade effekterna av regleringen ska nås.

Förslagets påverkan på socialtjänstens verksamhet

Göteborgs Stad bedömer att socialtjänstens arbetsuppgift att handlägga yttrandena till följd av lagförslaget är rimlig och kan utgöra ett incitament i det sociala arbetet med målgruppen. I de fall vistelseförbudet rör barn och unga kan det utgöra ett verktyg i dialogerna med vårdnadshavare. Då det rör sig om ett fåtal individer som kan bli aktuella för ett vistelseförbud, förväntas inte handläggning av yttranden innebära någon större arbetsbelastning för socialnämnderna. Socialförvaltningarna har framfört att det kan finnas en ökad risk för otillåten påverkan i samband med den nya arbetsuppgiften.

Förslagets påverkan på medarbetare i staden

Lagförslaget bedöms kunna få positiva effekter för stadens medarbetare som arbetar med målgruppen eller i utsatta områden där organiserad brottslighet och gängkriminalitet är mer påtaglig. För personal i stadens verksamheter som fritidsgårdar och skolor, kan vistelseförbudet bidra till en tryggare miljö och större möjligheter att arbeta förebyggande med barn och unga som riskerar att rekryteras till gäng. Samtidigt kan det föreligga en risk för hot och otillbörlig påverkan i situationer där en individ med vistelseförbud befinner sig i eller nära lokalerna och påverkar personalen i syfte att förhindra dem från att göra anmälningar.

Oklarheter i hur lagen kommer att tillämpas

Göteborgs Stad anser att det finns vissa oklarheter i hur den föreslagna lagstiftningen kommer att tillämpas. Lagstiftningen är ingripande i enskilda människors liv samtidigt som det till viss del är oklart hur besluten och effekterna av dem kommer att bli i praktiken. Detta gäller till exempel hur omfattande ett vistelseförbud kommer att vara geografiskt och i tid. Utvecklingen av praxis är en nödvändig del av rättssystemet för att fylla lagstiftningens innehåll och säkerställa dess relevans och effektivitet. Samtidigt finns det risker för osäkerhet. När en lag lämnar ett betydande utrymme för tolkning är det svårt att bedöma lagförslagets proportionerlighet. Det är angeläget att följa upp och om nödvändigt göra förändringar för att säkerställa att lagen upprätthålls på ett rättssäkert sätt.

Vidare önskar Göteborgs Stad framhålla att om förslagen som presenteras i departementspromemorian "Vistelseförbud för barn", Ds 2022:12, blir verklighet, krävs ett klargörande av hur vistelseförbuden, enligt de två föreslagna regleringarna, ska förhålla sig till varandra.

Sammanfattningsvis anser Göteborgs Stad att lagförslaget syftar till att uppfylla ett berättigat intresse men det är inte möjligt för staden att fullt ut bedöma om lagen får den effekt som beskrivs i utredningen. Därmed är det inte heller möjligt att bedöma om de föreslagna begränsningarna av individers fri- och rättigheter står i proportion till nyttan med lagen.

Vid behandling av ärendet i kommunstyrelsen antecknade representanterna från S, V och MP som yttrande en skrivelse från den 17 oktober 2023 (bilaga A).

Representanterna från M, D och L antecknade som yttrande en skrivelse från den 17 oktober 2023 (bilaga B).

Jörgen Fogelklou (SD) antecknade som yttrande en skrivelse från den 16 oktober 2023 (bilaga C).

Göteborg den 18 oktober 2023
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Jonas Attenius

Mathias Sköld

Yttrande angående – Remiss från Justitiedepartementet – Promemorian Vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser

Utredningen lyfter fram flera viktiga insatser och verktyg som kan bidra till fler möjligheter att upprätthålla tryggheten. Det är samtidigt viktigt att understryka ett par aspekter och eventuella konsekvenser av förslagen i utredningen. Som tjänsteutlåtandet lyfter utgår utredningens förslag från premissen att vistelseförbud ska kunna utfärdas utan konkret brottsmisstanke, utifrån bedömningar avseende framtida brottslighet, och bedömningar om koppling till en viss grupp. Givet utrymmet för tolkningar i utredningens lagförslag är det angeläget att lyfta fram vikten av att rättssäkerheten beaktas och att insatserna är proportionerliga för de som eventuellt beläggs med vistelseförbud, vilket också nämns i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Det är också viktigt att understryka risken med att vistelseförbudet kan få konsekvensen att problemen förflyttas till andra platser snarare än att det upphör och att de positiva effekter som då uppstår på en plats kan få motsvarande negativ konsekvens på en annan plats. Därför måste konsekvenserna av vistelseförbudet analyseras och insatsen behöver försäkra att tryggheten säkras, inte att otryggheten förflyttas från en plats till en annan. Detta är särskilt viktigt i en storstad där den lokalgeografiska karaktären av gängkriminalitet är stark och en eventuell förflyttning av personer i kriminalitet eller i riskzon för kriminalitet med kopplingar till gäng riskerar att få stora konsekvenser.

Yttrande angående – Remiss från Justitiedepartementet - Promemorian Vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser

M, D, L och KD är positiva till och välkomnar lagförslaget. Vi anser att ett vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser kommer vara en nödvändig del i att stärka bekämpningen av brottslig verksamhet och öka göteborgarnas trygghet i det offentliga rummet.

Yttrande angående – Remiss från Justitiedepartementet -Promemorian Vistelseförbud på allmän plats och vissa andra platser

Från 2022 och framåt har det i Göteborgs kommun ägt rum 42 skjutningar (7 med dödlig utgång och 13 skadade). Att inte fler dött är ett mirakel givet att skjutningar ägt rum offentligt med många människor i närheten. Detta placerar Göteborg som en av de värst drabbade kommunerna i Sverige när det kommer till skjutvapenvåld. En föga smickrande lista att kvala in högt på och något vi sverigedemokrater agerar aktivt för att motarbeta. Polisen gör en beundransvärd insats med tanke på de förutsättningar som ges för att lagföra de personer som ligger bakom skjutningarna i Göteborg. Men polisen saknar resurser och befogenheter för att kunna utföra sitt arbete på det sätt som krävs.

En förändring är nödvändig. Socialtjänsten behöver utökade befogenheter, ordning och reda måste upprättas i skolorna, poliser och åklagare behöver fler kollegor, resurser och verktyg. Deltagande i gängmiljöer måste kriminaliseras för att underlätta lagföring när det är svårt att knyta kriminella individer till ett specifikt brott.

Ett vistelseförbud innebär att kriminella kan förvägras närvaro i de områden där de har en negativ påverkan på omgivningen. Detta är ingen ny rättsprincip. En person som byggt upp ett våldskapital i ett bostadsområde, en stadsdel eller en kommun, ska förlora greppet helt och hållet genom att inte få vistas där. I flera fall återvänder dömda kriminella till sina tidigare vistelseområden och fortsätter att begå brott. De blir en dålig förebild för yngre generationer. Med ett vistelseförbud kan detta förhindras och de som ännu inte snärjts in i kriminaliteten ges andra möjligheter i livet.

Det lyfts i Göteborgs Stads svar på remissen att begränsningar av individers fri- och rättigheter står i proportion till nyttan med lagen. Här vill Sverigedemokraterna tydligt markera att oskyldiga individers rätt till att kunna röra sig fritt och säkert alltid måste stå över kriminellas möjlighet att härja runt i samhället. Att begå ett brott är en handling som ska bestraffas. Möjligheten att avtjäna straff i frihet, om än med fotboja, bör användas återhållsamt och det bör inte vara aktuellt att utöka den möjligheten.

Genom att förbjuda gängkriminella att vistas i vissa områden kommer det försvåra fortsatt rekrytering av ungdomar, vilket i sin tur reducerar skadlig brottspåverkan på samhället. Ett vistelseförbud ger vårdnadshavare och anhöriga ett gott verktyg att luta sig mot i deras många gånger hjälplösa kamp mot att se sina barn försvinna ut i en kriminell bana.